

Arkiivaáššenr. 25/544

<u>Ášši</u>	<u>Gos</u>	<u>Goas</u>
006/25	Sámediggeráđđi – dievasčoahkkináššit	30.01.2025-30.01.2025
002/25	Plána ja finánsalávdegoddi	25.02.2025-28.02.2025
011/25	Sámedikki dievasčoahkkin	11.03.2025-14.03.2025

Sámedikke árvustallam aktisajsbarggosjiehtadusásj stáda- ja fylkkasuohkanij

Ássjetjielggidus

Sámedigge la gá la giehtadallam állestjáhkanimássje 40/23 «Aktisajsbarggosjiehtadusá 2023» diŋggum árvustallamav sjehtadusájs Sámedigge la sjehtadam stádasuohkanij ja fylkkasuohkanij. Aktisajsbarggosjiehtadusá li moatten hámen, sisanojn ja diedo dárkkelisvuodav, mij dahká hássstaliddjen tjuovvot ássjijt njuolgga.

Sámedigge sihtá tjadádit aktisajsbarggosjiehtadusá ulmmejáksámav ja átsádallamijt sjehtadusinstituhta doajmmamav. Dát la aj vuododuvvam Biejvveálggotjielggidusáv “Aktisajsbarggoose sihti nannit aktisajsbarggosjiehtadusáj suohkanij, fylkaj ja ietjá instánsaj gænna la ávdásvástádus dievnastusájs sáme álm mugij. Sjehtadusá galggi vájkkudit buorep dievnastusájt. Aktisajsbarggosjiehtadusá tjuovvoluvvi ja lápptiduvvi Sámedikke állestjáhkanibmáj dájvváj aktisaj ássjen.”

Sámedikkeráde diŋnguj árvustallamav bargos. Rappárttá vatteduváj javllamáno 15. bieŋve 2024

Ulmme le jut aktisasjbarggosŋiehtadusáj árvustallam galggá vaddet:

1. Stáhtus ŋiehtadusá ulmmejåksåmij, vuodo avtadak tjuovvolibmáj ja strukturerim ŋiehtadusvuogådagås vájkkudimrájddon ságastallamijda ja doajmma biedjamij sámeålmmuga vuossti ŋiehtadussuorgen.

2. Máhtudakvuodov árvustalátjit rievddadusáj ŋiehtadusáj struktuvran

3. Ávtodusáv organiserimij ja tjanástahkaj ŋiehtadusinstituhtha tjuovvolibmáj ja håldadibmáj organisasjåvnåjn. Ájnas oasse árvustallamin lij jut galgaj tjadåduvvat buorre sehkanimijn guoskavasj akterraj, ja sierra tjalmostimev ŋiehtadusåsijda ja vásstålaj åssudagáj árvustallamijda.

Sámedigge la árvustallam aktisasjbarggosŋiehtadusáj 11 stådasuohkanij ja fylkkasuohkanij merustalátjit ŋiehtadusá ulmmejåksåmav ja dåjmav vájkkudallamvuohken sáme sebrudakåvddånibmáj. Ájnas oasse árvustallamin lij jut galgaj tjadåduvvat buorre sehkanimijn guoskavasj akterraj, ja sierra tjalmostimev ŋiehtadusåsijda ja vásstålaj åssudagáj árvustallamijda.

Árvustallam tjadáduváj Visjonas ja lāhpáduváj javllamáno 2024. Árvustallamin lidjin guokta oase: digitála gatjádusá rájaduvvam sjehtadusá guláskuddamulmuttij stádasuohkanijn ja fylkkasuohkanijn, dan maŋŋel digitála árvustallamtjāhkanime vijdep árvustallamtjāhkanimijs organisasjávnašn.

Rappárttá vuoset jut tjoahkkáj gávna badjásasj struktuvrav aktisasjbargossjehtadusájn, valla li ærádusá dárkkelisdiedoj, guhkudagá ja mihttomierij hárráj. Oajvve konklusjávnná la jut ábbálasj dudálasjvuohta sjehtadusáj la tjadá alla mieren. Sjehtadusá li nannim sáme giela, kultuvra ja sebrudakiellem bargov suohkanijn gá tjalmostahttem la lassánam dáj suorgijn, ja muhtem diliŋ nannim ressursajt. Moadda stádasuohkana ja fylkkasuohkana tjalmostahtti jut politihkalašj berustibme la lassánam sjehtadusgávdan. Sjehtadusoase li aj vásstedam jut la hásstaliddje mihttit konkrehta ulmmejåksåmav aktisasjbargossjehtadusájn javllamvuoge diehti sjehtadusájn.

Árvustallam vuoset soames buoredimsuorggáj vijddábut bargguj duola dagu ávdåsvåsstådstjelggidus, mihttomiere, árvustallam, doajmmaplána, lāhkamierredum dievnastusá, tjanåstahka ja giella. Dá tjoakká dagåstalåduvvi åssje árvustallamin.

Rappårtån dagåstalåduvvå guoktå sjehtadusvuogådagå (tjuovvu dårogiellaj):

Overordnet innhold	
Bakgrunn, formål, forankring, språkutfordringer, organisering, oppfølging av avtale, evaluering, varighet	
Alternativ 1: Strukturen følger tjenesteområdene, eksempelvis: Oppvekst/utdanning Kultur Helse Nærings- og samfunnsutvikling	Alternativ 2: Strukturen følger prioriterte satsingsområder, eksempelvis: Revitalisering av språk Samehets FN's bærekraftsmål Befolkningsutvikling

Rappårtån dagåstalåduvvå buorep ja nievrep bieles dáj guokta máhttelis struktuvrajn, duola dagu vuoseduvvá tjuovvolibmáj, tjanåstibmáj ja doajmmaj biedjam, tjelggavuohtaj ja dådjadussaj, ressursadnuj, ábbálasjvuoda perspektijvva, mássjikisvuohtaj, jnv.

Vieledusájn stádasuohkanij / fylkkasuohkanij ressursa adnuj, la Visjona ævtodam bisodit struktuvrav mij tjuovvu dievnastussuorgijt boahhte sjehtadusájn. Dat merkaj jut vuostasj sjehtadusvuogådahka tjuovvu udnåsj struktuvrav

aktisasj barggosjiehtadusájn sihke stáda- ja fylkkasuohkanij.

Buorep biele tjuovvot vuostasj sjehtadusvuogádagáv la tjielgasvuohta ja dádjadus, gá dat tjuovvo ávdásvásstádussuorgijt ma li juo sajenis stáda- ja fylkkasuohkanijn, juojddá mij dahká dav álkke doajmmaj biedjat sijá bæjválasj bargguj. Ja vaddá tjanástagáv udnásj organisasjávnnájn, gá struktuvrra hiehpá suohkanij ja fylkkasuohkanij ássudagájda, ja vas dahká ávdásvásstádusjuohkem luondulasj ja jáhtelit. Tjuovvolibme sjaddá álkkep gá mihto ja dájma li tjanádum njuolgga suorgijda ja ássudagájda, mij látjá dilev konkrehtha ja njuolgga árvustallamij. Nievrep biele la ábbálasjvuohta perspektijvva vádne, mij dahká hástaliddje tiebmágasskasasj bargguj mij gájbbet aktisasj bargov moatte dievnastussuorge gaskan, ja binnet mássjelisvuodav, gá struktuvrra máhtá dábdut mierredum ádå jali iehpedábálasj vuorodimsuorgijda.

Buorep biele struktuvrajn mij tjuovvo vuoroduvvam vuorodimsuorgijt nuppát sjehtadusvuogádagán, la ábbálasjvuoda tjalmostimev dievnastussuorgij gaskan. Dat merkaj jut vuorodimsuorge li badjásattja, ja vaddá buorep máhttelisvuodajt aktidit dájmajt ássudagáj ja dievnastussuorgij gaskan. Duola dagu máhtá dat vájkkudit tjalmostimev suorgijda ma ælla láhkamierreduvvam, valla huoman li ájnasa, dagu sámegielfálaldahka mánálgárdijn ja skávlájn. Buojkulvis dási la nannim fálaldahka ienep sámegiellak barggij varresvuodan ja huvson, ja diehtajuohkem ja ássjetjieggidusá sámegiellaj. Dát struktuvrra vaddá aj ienep mássjelisvuodav, mij dahká álkkebu sebrudahttet innovatijva dájmajt jali vuorodimijt ma ihkap e hieba dábbálasj dievnastussuorgijda. Dát máhtá liehket sierraláhkáj ájnas ájgen gánnå dárbo ja vuorodime ádástuvvi álu. Vijddábút sjaddi vuoroduvvam vuorodimsuorge gájbbedit sebrudahttemav ienep suorgijs, mij máhtá nannit aktisasj bargov ássudagáj gaskan. Suorggegasskasasj aktisasj barggo máhtá vájkkudit ábbálasj ja buorre tjoavddusa moattebelak hástalusájda, ja vájkkudit ienep integrerimav dievnastusfálaldagán. Nievrep biele le jut organiserim ja doajmmaj biedjam máhtá sjaddat hástalusán, gá suohkan ja fylkkasuohkana máhtti adnet hástalusáv hiebadit daj struktuvrajd ma li sajenisá tiebmágasskasj dâmadibmáj. Dat máhtá aj liehket gájbbedit dievnastussuorgijda tjuovvolit aktisasj barggosjiehtadusáv gá buohtastahtá struktuvrajn mij tjuovvu dievnastussuorgijt. Duodden gájbbet sjehtadusádâsmuhttem ienep duodde bargov, gá struktuvrra ij tjuovvo udnásj sjehtadusvuogádagáv.

Diehton la Finnmárko fylkkasuohkan prosessan ádâstuhttet aktisasj barggosjiehtadusáv, ja vuodo la nuppát sjehtadusvuogádahka.

Vuoseduvvá tjuovvusasj lâhparappárttáj aktisasj barggosjiehtadus árvustallamij aktan tjuovvusij.

Árvustallam

Sámedikken la dárbo aktisasj bargguj ietjá ásadusáj vaj galggi sjaddat báhtusa. Sámedigge la dan diehti sjehtadam aktisasj barggosjiehtadusáj stádasuohkanij ja fylkkasuohkanij, gánnå ulmme le aktijvalattjat ja ulmijn aktisattjat barggat guovlo ja bájkálasj oajválatttáj nannitjit ja ávdânahttájit sáme kultuvrav, gielav, ja sebrudakiellemav.

Árvustallam tjalmos buoredim suorgijt vijddásap bargon, ja tjoahkkáj gieseduvvá tjuovvusattjat:

Ávdásvásstádustjielggidus: Ávdásvásstádusjuohkem dájmajt tjuovvolibmáj hæhttu tjielggiduvvat ja boahitet tjielgga ávdânn sjehtadusán sihkarastátjit aktisasj dádjadusáv sjehtadusásij gaskan.

- Sámedigge vuojnná jut máhtá liehket ávkálasj jut ávdásvásstádusjuohkem konkretiseriduvvá tjielggasabbo goappásj ásijsa soames dájmajt hárráj.
- Aktisasj barggosjiehtadusáj ávdânahttem bierri gehtjaduvvat ávdásvásstádusjuohkema aktijvuodan ja juojddá mij máhtá ávdânahttet aktisasj bargov Sámedikke, stáda- ja fylkkasuohkanij gaskan.
- Nanos politihkalasj berustibme goappásj ásijs la ávkálasj ja máhtá buktet vuorbástimev aktisasj barggosjiehtadusán.
- Oadtjot sadjáj tjielgga rutijna tjuovvolibmáj ja juovnnát árvustallat sjehtadusáv, dat máhtá aj liehket tjalmostahtedum, konkrehtha ja ráddjidum navti vaj tjuovvolibme sjaddá álkkep ja konkrehtha báhtusa vuojnnui báhti.

Mihttomiere: Mihttomiere birri liehket ienep konkrehta, ja hæhttu tjielgaduuvvat makkir ressursaj vuordeduvvá juohkka sjehtadusoasse galggá biedjat sihkarastájit doajmmaplánadimev.

- Sámedigge vuojnná jut mihttomiere máhtti tjielggiduuvvat ja konkretiseriduuvvat moatten sajijn. Rappárrttá vuoset dasi jut moadda javllamusá sjehtadusán vaddi ájnas signálajt sjehtadusá ájggomusá birra, ja dat máhtta dahkat konkretiserimav mihttomierijs hásttaliddjen. Dát la sáemmi báttá juojddá mij man birra dáhkki ságastallat, tjielggit ja sjehtadit aktisasjbarggosjehtadusásijs, ma aktan hábbmi javllamusájt ja konkretiseri mihttomierijt. Sjehtadusoase sihti tjanástimev javllamusájs sjehtadustevstan ietjaska politihkalasj ja ietjá mærrádusájn ja dokumentajn.
- La ávkálasj jus Sámedigge aktan sjehtadusásijn árvustallá ja ávddánahtta udnásj vájkkudimnævojt ma máhtti ulmme- ja ájggomustjadádimev jáksát aktisasjbarggosjehtadusájn.
- Sjehtadusoase máhtti vájkkudit jut tjuovvolimtjáhkkanime politihkalasj dásen ja álmuktjáhkkanime biejaduvvi árabu jagen. Struktuvralasj hiebadibmen sjehtadusásijs budsjehttaprosessaj hárráj, vaj la máhttelis árvustallat dárbojt ma badjáni ja sjehtadit vuorodimijt ressursaj hárráj, sáemmi báttá gá gasskasasj ruhtadibme sihkarassteduvvá.
- Sámedikken la áhtsámdoarjja árdnik guovloávdánahttemprosjevtajda mij la tjanádum aktisasjbarggosjehtadusájda stáda- ja fylkkasuohkanij. Duodden dáhkki árvustallat biedjat sierra budsjehttapástav Sámedikke budsjehtan aktisasjbarggosjehtadusáj tjuovvolim dájmajda.
- Rappárrttá vuoset ja Sámedigge la átsádallam, jut nágin aktisasjbarggosjehtadusásijn máhtta liehket vuorddámusá økonomijjalasj ruhtabiedjamij. Mij dan diehti vuojnnep la dárbulasj vuorddámustjielggidussaj gá álkkep prosessav ádá jali ádástuhttemijn sjehtadusájs stáda- ja fylkkasuohkanij. Goappásj oase máhtti de subtsastit ássij birra gánná goappásj oase oassálassti prosjevtajn, ja gehtjadit ruhtadim máhttelisvuodajt. Sámedigge sihta sjehtadusáj baktu hásttalit stádasuohkanijt fárruj sámegielháldadusguovlluj, juojddá mij vaddá stuoráp økonomijjalasj vuodov ja ienep ávddánahttemmáhttelisvuodajt sáme giela, kultuvra ja sebrudakiellemá hárráj.

Árvustallam: Árvustallam hæhttu ienebut struktureriduuvvat tjielgga barggovuogij tjadádibmáj, guosská aj gænna la ávdásvásstádus gáhttjot ja tjuovvolit árvustallamtjáhkkanimijt.

- Sámedigge vuojnná dárbov oaneshámen rapporterit dilev mij tjadáduvvá tjuovvolimtjáhkkanimijn. Gehtjaduvvá jut sjehtadusáj árvustallam máhtta tjadáduvvat sjehtadusáj ádástuhttema aktijvuodan.
- Sámedigge vuojnná jut Sámedigge sissnålattjat máhtta sjaddat buorebu rapporterimijn ja guládallamij ja nannit guovte gaskan guládallamav vijddásap bargon.

Doajmmaplánna: Sjehtadusoase birri adnet fleksibilitiehtav mierredittjat jus sij sihti doajmmaplánan dahkat hiebadittjat bargov bájkálasj dárboj ja máhttelisvuodaj hárráj.

- Sámedigge guoras dasi jut birri liehket mássjikisvuohta. Da li iesjguhtik dárbo ja vuojno dási sjehtadusásijs gaskan. Jus soajttá konkretiserim mihttomierijs, ja ájggemierre sjehtadusgávdajda, máhtta dahkat dárbov doajmmaplánan binnep gá dárbulasj. Dát sjaddá dahkat bargov aktisasjbarggosjehtadusájn binnep ájggegájbbediddje.

Láhkamierredum dievnastusá: Tjalmostahttem láhkamierredum dievnastusájda máhtta oadtjot binnep sajev sjehtadusájn, navti vaj sjaddá sadje vuorodit ávddánahttem suorgijt.

- Sámedigge la registrerim jut rappárrttá ævtot jut láhkamierredum dievnastusá máhtti oadtjot binnep sajev, ja jut galggá sieraduuvvat daj ja ávddánahttemdahkamusáj gaskan. Duohtavuoda- ja sábadimkommisjávná rappárrttá la gávnnam jut la stuor doajmmaj biedjam gasska nannimin sáme gielav ja kultuvrav. Sámedigge vuorddá jut doajmmaj biedjam gasska suohkanijn ja fylkkasuohkanijn nágáduvvá.

Tjanástahka: Sjehtadusá hæhttuji tjanáduuvvat buorebut organisasjávnaájn, ja ávdásvásstádus tjuovvolibmáj stádasuohkanijn ja fylkkasuohkanijn birri liehket guovdásjháldadusán nannitjit systemádalasj tjuovvolimev.

- Sámedigge vuojnná dárbov dahkat sissnjálasj hiebadimijt nannitjit bargov aktisasj barggosjiehtadusáj ja sihtá nannit avtadak ja systemádalasj tjuovvolimev bargos.
- La Sámedikke vásáduš jüt organiserim vájkkut ásadittjat dejvdimijt ja ájnas oahpásmuvvamav hálđadusájna fylkkasuohkanij ja stádasuohkanij.
- Ásadibme sáme KS-værmádagás máhtta liehket buodos stádasuohkan-sjiehtadusájs.

Giella sjiehtadusán: Gájkká sjiehtadusá birriji jarggáluvvat sámegiellaj, buoremus jus la oasse sáemmi dokumentas..

- Rappártta ij la állu konkrehta mij guosská diehto makkir sámegielak versjávna sjiehtadusájs gávnnuji.
- Sámedigge vuojnná jüt máhtta liehket ávkálasj jüt gájkk sjiehtadusá adni sáemmi gielav avtan ja sáemmi dokumentan. Dát buktá sáme gielajt vuojnnusij.

Aktisasj barggosjiehtadusáj árvustallamin ja boahhte sjiehtadallamin áđá aktisasj barggosjiehtadusájs Sámedikke ja stáda- ja fylkkasuohkanij, máhtta liehket dárbulasj sihkarasstet gasskasasj ruhtadimev juolloduvvam rudájs. Dát sjaddá buktet dilálasj ja rievtes juogadimev ressursasj, mij vas nanni aktisasj bargov sjiehtadusájs gaskan. Árvustallam hasodi ásadit áđá struktuvrav mij vaddá ienep politihkalasj nanov ja bálggáv boahhteájggáj. Dat struktuvrra ij dásuju galga tjuovvot udnásj dárbojt, valla liehket nuoges mássjks hiebadittjat boahhteájge hástalusájs ja máhttelisvuodajda. Guovdásj elemænnta dán prosessan la duohtavuohda ja sábadibme. Dáhkkit jüt vuosedit histávrasasj vierredagojt, dahká vuodov sebrudahte ja rievtesferduk aktisasj bargguj. Dat máhtta nannit luohťadusáv sjiehtadusájs gaskan.

Aktisasj barggosjiehtadusá gávdda ij uddni tjuovvo Sámedikke jalik stáda- ja fylkkasuohkanij válggagávdajt. Politihkalasj málssoma sjiehtadusgávdan máhtta vájkkudit jüt ájggumdábdodo binnu. Makkir sjiehtadusvuogádahka válljiduvvá sjiehtadusstruktuvran vájkkut aj man politihkalasj sjiehtadus sjaddá. Átsádallamav vuosedi jüt vuostasj sjiehtadusvuogádahka, gánna sjiehtadus tjuovvu dievnastussuorgijt, vuordedahte vájkkut jüt sjiehtadusá li binnep politihkalattja ja li guoskavattja váni gehtjadit politihkalasj stivrrimav sjiehtadusájs. Nuppát sjiehtadusvuogádagan tjalmostuvvá tjelggasap politihkalasj vuorodime aktisasj barggosjiehtadusán gá vuoroda konkrehta vuorodimsuorgijt ma da sjaddi suorgij gaskan. Dát vájkkut jüt sjiehtadus máhtta dábdut tjalmostahtedum politihkaj, sáemmi báttá gá vájkkuduvvá politihkalasj rievddadimijš sjiehtadusgávdan.

Stuorradigge mierredij moarmesmánodo 30. Biejve 2023 rievddadusáv giellanjuolgadusájs sámelágan ma guosskin 01.01.24, gánna li aj rievddadusá dajda gudi li sámegielhálđadusguovlon. 3. kapihtalin, § 3-1 la boahťam gálmma iesjguhtik suohkankategorijja hiebaduvvam iesjguhtik gielladilláj suohkanijn: ávddánahttemsuohkana, áelládahttemsuohkana ja stimulierimsuohkana. **Ávddánahttemsuohkana** li uddni suohkana Gárasjáhka, Unjargga ja Dædno. Suohkana dán kategorijan sjaddi adnet gájkk vælggogisvuodajt majt uddni adni. Duodden galggá sámegiella liehket dásálasj dárogielajn sissnjálattjat suohkan hálđadusán ja suohkanstivran. **Áelládahttemsuohkana** li uddni suohkana Porsánngo, Gájvuodna, Loabák, Dielddanuorre, Árborde, Hábmmer, Raavrevijhken. Dán kategorijan sjaddi adnet sáemmi vælggogisvuodajt gá uddni, valla ij la riekťá njálmálasj vásstádussaj sámegiellaj, ja suohkan máhtta válljit jus sámegiella galggá liehket dásálasj dárogielajn sissnjálattjat suohkana hálđadusán ja suohkanstivran. **Stimulerimsuohkana;** galggi bærrájgæhttjat jüt gávnnu sáme giella- ja kultuvrfálaldahka mánájda, nuorajda ja vuorrasijda. Viesáda dákkir suohkanijn addnij riekťáv adnet sámegielav (sihke tjalalattjat ja njálmálattjat) duobbmotávlaajn ja goadelájkkomrijddonammadusán ja riekťá adnet sámegielav politijja ja guoddalimoajválasjvuodajn ja vierredahkohieredimen. Dán rádjáj ælla aktak suohkana jali stádasuohkana dán kategorijan.

Sámegielhálđadimguovlon li duodden Rámsá fylkkasuohkan, Finnmarko fylkkasuohkan, Nordlándá fylkkasuohkan ja Trøndelága fylkkasuohkan. Rievddadusá sámelágan guosská aj §3-13. Suohkan ja fylkkasuohkan plánim. Rievddadus le jüt fylkkasuohkana ja suohkana sámegielhálđadimguovlon galggi dágástallat hástalusájt sáme giella hárráj guovloplánan ja suohkana pládnastategidjan ja badjásasj ulme nannitjit sáme gielajt galggá mierreduvvat guovloplánan pládna ja tsiekkaduslága §8-1 milta. Suohkana galggi mierredit ietjas ulmijt nannitjit sámegielajt tematihkalasj suohkanoasseplánan jali suohkanplána sebrudakoasen.

Suohkanijn ja fylkkasuohkanijn la guovdásj roalla sáme gielaj nannim ja adno bargon. Da suohkana ja fylkkasuohkana ma li sebrulattja sámegielhálđadimguovlon addnij sierra ávdásvásstádusáv fálat diedoijt ja dievnastusájt álmugij. Riekťá anátjit ja ávddánahtátjit sáme gielajt la vuodulasj riekťá. Juska sámeláhka vælggogissan dahká bærrájgæhttjat sámegiellariektájt, vuojnná Sámedigge dav ájnas jüt aktisasj barggosjiehtadusá guosski sáme gielajt. Dat la ájnas jüt sjiehtadusoase guorrasij gáktu buoremusát máhtti vájkkudit vaj sáme giellajn la nanos boahhteájge ja buorre ávddánahttemmáhttelisvuoda. Ulmev jávsátjit jüt ienep sáme galggi nannit ietjaska giellariektájt gánna árru, la buorren Sámediggáj jüt nav moadda suohkana gá máhttelis áhtsi sebrulasjvuoda sámegielhálđadimguovlluj. Dan diehti birri liehket ulme jüt stádasuohkana gejna

Sámedigge la uddni aktisasjbarggosjiehtadus, maŋenagi áhtsi sebrulasjvuodav sámegielháldadimguovlluj ienni gá adnet aktisasjbarggosjiehtadusáv Sámedikkijn. Dat sjaddá vájkkudit jut ienep sáme oadtju nannidum ietjaska giellariektájt.

Tjoahkkájgæsos la jut aktisasjbarggosjiehtadusá li buorre ræjdo, ja vaddi Sámediggáj buorre máhttelisvuodajt, vájkkudit politihkalattjat, ja aktan aktisasjbarggosjiehtadusásij barggat nannimijn ja ávddánahttemijn sáme kultuvrav, gielav ja sebrudakiellemav. Muhtem hiebadimijn sjaddá sjiehtadusinstituhta ja tjuovvolibme dajs buoreduvvat vaj sjaddá ájn vil buorep ræjddo udnásj ja boahtteájge bargguy aktisasjbarggosjiehtadusáj.

Sámedikkeráde mærrádusárvvalus

Sámedigge la mierkkim dav mij boah tá ávddán árvustallamin aktisasjbarggosjiehtadusájs stáda- ja fylkkasuohkanij. Sjiehtadus ádástuhttemin vuoŋnná Sámedigge dav ájnna sin tjalmosit árvustallam ævtodusájt rievddadusájda mij guosská ulmmejáksám, avtadak tjuovvolibme, strukturim ja tjanástibme sjiehtadusinstituhtas goappásj sjiehtadusásijda. Gá áda sjiehtadusá galggi sjiehtaduvvat sihtá Sámedigge árrat guládallat dáj tjoahkkáj birra sihkarastátjit ábbálasj ja gasskasasj dádjadusáv aktisasjbarggosjiehtadusás.

Sámedigge vuoŋnná jut máht tá liehket ávkálasj jut ávdásvásstádusjuohkem konkretiseriduvvá tjelggasabbo goappásj sjiehtadusásijda.

Sámedigge vuoŋnná jut mihttomiere máhtti liehket tjelggasabbo ja konkretiseriduvvat. Sjaddá ávkálasj jus Sámedigge aktan sjiehtadusásijn árvustallá ja ávddánaht tá udnásj vájkkudimnævojt mij vas máht tá sadjáj áttjudit ulmijt ja ájggomusájt aktisasjbarggosjiehtadusájn. Sjaddá ájnas jut aktisasjbarggosjiehtadusá máhtti liehket buorre ræjddo tjuovvolittjat duohtavuoda- ja sábadimkommisjávna rappártáv. Sámedikke giehtadallam ássjen SP 37/24 Guovlloj tjuovvolibme duohtavuoda- ja sábadimkommisjávna rappártás dættot guovllo tjáhkane ma aj sjaddi buktet árvulasj máhtudagáv guovloj hásstalusáj birra ja sjaddá liehket vuodo sjiehtadusbargguy.

Sámedigge registreri jut rappárt tá oajvvat jut láhkamierredum dahkamusá máhtti oadtjot binnep sajev, ja jut sierraduvvá dan ja ávddánahttemdahkamusáj gaskan. Duohtavuoda- ja sábadimkommisjávna rappárt tá la vuosedam stuor doajmmaj biedjam gaskav nannimin sáme gielav ja kultuvrav. Sámedigge vuorddá jut doajmmaj biedjam gasska suohkanijn ja fylkkasuohkanijn nágáduvvá.

Sámedigge vuoset maŋemus rievddamijda sámelága giellanjuolgadusájn, gánná la sjaddam ienep suohkankategorijja mij bærrájgæhttjá gielladille ærádusájt. Váj ienep sáme galggi ietjaska gielálasj riektájt nannit gánná árru, de vuorddá Sámedigge jut ienep suohkana sjaddi oassen sámegiellaháldadusguovlos.

Sámedigge vuoŋnná dárbov sissnálasj hiebadimijda nannitjit bargov aktisasjbarggosjiehtadusáj ja sihtá sihkarasstet ienep ábbálasj ja systemálasj tjuovvolimev bargos.

Sámedigge vuoŋnná jut máht tá liehket ávkálasj jut gájk sjiehtadusá adni sæmme gielav avtan ja sæmme dokumentan. Dát buktá sáme gielájt vuoŋnnusij.

Sámedikkeráde mærrádusárvvalus

Sámedigge la mierkkim dav mij boah tá ávddán árvustallamin aktisasjbarggosjiehtadusájs stáda- ja fylkkasuohkanij. Sjiehtadus ádástuhttemin vuoŋnná Sámedigge dav ájnna sin tjalmosit árvustallam ævtodusájt rievddadusájda mij guosská ulmmejáksám, avtadak tjuovvolibme, strukturim ja tjanástibme sjiehtadusinstituhtas goappásj sjiehtadusásijda. Gá áda sjiehtadusá galggi sjiehtaduvvat sihtá Sámedigge árrat guládallat dáj tjoahkkáj birra sihkarastátjit ábbálasj ja gasskasasj dádjadusáv aktisasjbarggosjiehtadusás.

Sámedigge vuojnná jut máhtá liehket ávkálasj jut ávdásvásstádusjuohkem konkretiseriduvvá tjielggasabbo goappásj sjihtadusásijda.

Sámedigge vuojnná jut mihttomiere máhtti liehket tjielggasabbo ja konkretiseriduvvat. Sjaddá ávkálasj jus Sámedigge aktan sjihtadusásijn árvustallá ja ávdánahtá udnásj vájkkudimnævojt mij vas máhtá sadjáj áttjudit ulmijt ja ájggomusájt aktisasjbarggosjihtadusájn. Sjaddá ájnas jut aktisasjbarggosjihtadusá máhtti liehket buorre ræjddo tjuovvolittjat duohtavuoda- ja sábadimkommisjávnná rappártáv. Sámedikke giehtadallam ássjen SP 37/24 Guovlloj tjuovvolibme duohtavuoda- ja sábadimkommisjávnná rappártás dættot guovllo tjáhkanime ma aj sjaddi buktet árvulasj máhtudagáv guovloj hástalusáj birra ja sjaddá liehket vuodo sjihtadusbargguj.

Sámedigge registreri jut rappártá oajvvat jut láhkamierredum dahkamusá máhtti oadtjot binnep sajev, ja jut sierraduvvá dan ja ávdánahttemdahkamusáj gaskan. Duohtavuoda- ja sábadimkommisjávnná rappártá la vuosedam stuor doajmmaj biedjam gaskav nannimin sáme gielav ja kultuvrav. Sámedigge vuorddá jut doajmmaj biedjam gasska suohkanijn ja fylkkasuohkanijn nágáduvvá.

Sámedigge vuoset mañemus rievddamijda sámelága giellanjuolgadusájn, gánná la sjaddam ienep suohkankategorijja mij bærrájgæhttjá gielladille ærædusájt. Váj ienep sáme galggi ietjaska gielalasj riektájt nannit gánná árru, de vuorddá Sámedigge jut ienep suohkana sjaddi oassen sámegiellaháldadusguovlos.

Sámedigge vuojnná dárbov sissnålasj hiebadimijda nannitjit bargov aktisasjbarggosjihtadusáj ja sihtá sihkarasstet ienep ábbålasj ja systemalasj tjuovvolimev bargos.

Sámedigge vuojnná jut máhtá liehket ávkálasj jut gájk sjihtadusá adni sæmme gielav avtan ja sæmme dokumentan. Dát buktá sáme gielajt vuojnnusij.

Sámediggeráđđi – dievasčoahkkináššit - 006/25

SRD - mearrádus:

Sámedikkeráde mearrádusárvvalus

Sámedigge la mierkkim dav mij boahtá ávdán árvustallamin aktisasjbarggosjihtadusájs stáda- ja fylkkasuohkanij. Sjihtadus ádåstuhhtemin vuojnná Sámedigge dav ájnnasin tjålmostit árvustallam ævtodusájt rievddadusájda mij guosská ulmmejåksåm, avtakad tjuovvolibme, strukturerim ja tjanåstibme sjihtadusinstituhtas goappásj sjihtadusásijda. Gå ådå sjihtadusá galggi sjihtaduvvat sihtá Sámedigge árrat gulådallat dáj tjoahkkáj birra sihkarastátjit ábbålasj ja gasskasasj dádjadusáv aktisasjbarggosjihtadusás.

Sámedigge vuojnná jut máhtá liehket ávkálasj jut ávdásvásstádusjuohkem konkretiseriduvvá tjielggasabbo goappásj sjihtadusásijda.

Sámedigge vuojnná jut mihttomiere máhtti liehket tjielggasabbo ja konkretiseriduvvat. Sjaddá ávkálasj jus Sámedigge aktan sjihtadusásijn árvustallá ja ávdánahtá udnásj vájkkudimnævojt mij vas máhtá sadjáj áttjudit ulmijt ja ájggomusájt aktisasjbarggosjihtadusájn. Sjaddá ájnas jut aktisasjbarggosjihtadusá máhtti liehket buorre ræjddo tjuovvolittjat duohtavuoda- ja sábadimkommisjávnná rappártáv. Sámedikke giehtadallam ássjen SP 37/24 Guovlloj tjuovvolibme duohtavuoda- ja sábadimkommisjávnná rappártás dættot guovllo tjáhkanime ma aj sjaddi buktet árvulasj máhtudagáv guovloj hástalusáj birra ja sjaddá liehket vuodo sjihtadusbargguj.

Sámedigge registreri jut rappártá oajvvat jut láhkamierredum dahkamusá máhtti oadtjot binnep sajev, ja jut sierraduvvá dan ja ávdánahttemdahkamusáj gaskan. Duohtavuoda- ja sábadimkommisjávnná rappártá la vuosedam stuor doajmmaj biedjam gaskav nannimin sáme gielav ja kultuvrav. Sámedigge vuorddá jut doajmmaj biedjam gasska suohkanijn ja fylkkasuohkanijn nágáduvvá.

Sámedigge vuoset maŋemus rievddamijda sámelága giellanjuolgdusájn, gánná la sjaddam ienep suohkankategoriija mij bárrájgæhttjá gielladille ærádusájt. Váj ienep sáme galggi ietjaska gielalasj riektájt nannit gánná árru, de vuorddá Sámedigge jut ienep suohkana sjaddi oassen sámegeillaháldadusguovlos.

Sámedigge vuoynná dárbov sissŋálasj hiebadimijda nannitjit bargov aktisasjbarggosjiehtadusáj ja sihtá sihkarasstet ienep ábbálasj ja systemalasj tjuovvolimev bargos.

Sámedigge vuoynná jut máhttá liehket ávkálasj jut gájk sjiehtadusá adni sæmme gielav avtan ja sæmme dokumentan. Dát buktá sáme gielajt vuoynnusij.

Plána ja finánsalávdegoddi - 002/25

PFL - mearrádus:

Álggo

Pládna- ja ruhtadimjuogos lij giehtadallam ássjev 002/25 Sámedikke árvustallam aktisasjbarggosjiehtadusájs stáda- ja fylkkasuohkanij

Mierkkidusá

Mierkkidus 1

Mierkkidus la ávdeduvvam Vuona Sámi Rikksiebres (NSR) ja Guovdásjbelludagás (SP) Maksim Guttormsen Råskhofa baktu. Komitejaájrresa Vuona Sámi Rikksiebres (NSR) Beaska Niillas, Tor Gunnar Nystad, Per Johnny Sara, Kristin Sara, Pira Heika Muotka ja Eirik Larsen doarjju dav.

Komiteja ienepláhko tjuottjodi jut dárbulasjvuohka aktisasjbarggosjiehtadusájda vájkkudimnævvon nannitjit dievnastusfálaldagáv gánná vuodo la sáme giela ja kultuvra stáda- ja fylkkasuohkanijda. Nannitjit vaj sjiehtadusá doajmmi ulme milta hæjttuji bájkálasj sáme akterra ja ásadusá bessat vájkkudit árvustallamin ja ávdđánahttemin áda sjiehtadusájs. Viiddábut la ájnas jut boahhte árvustallama tjadáduvvi systemmáhtalattjat, ja jut báhtusa aktijvalattjat aneduvvi buoredittjat sjiehtadusájt ja nannimin sáme dievnastusájs rijkadásen.

Komiteja ienepláhko vuoset jut árvustallam Visjonas tjalmos dárbov tjielgga ulmijda, buorep ávdásvástádusjuohkem ja ienep systemmáhtalasj árvustallamij sihkarastájt konkretá báhtusájt. Sáme vájkkudibme suohkanij ja fylkkasuohkanij prosessaj hæhttu nanniduvvat állidittjat buorep sáme hiebadum dievnastusájt. Sáme perspektijva hæhttu aj guoskat álkádusdievnastusáj hábbmimin, ja dá birriji hiebaduvvat moattebelakvuohat sáme álmugin ja vuorodit iesj guhtik sáme juohkusij dárbojt. Ulmme hæhttu liehket duodaj mierredimoassálasstem, dáhkkidime ja vájkkudibme sáme viesádijda gájk dásen.

Nannitjit viesátmierredimoasev sáme álmugin ja ietjá sáme akterajs birri tjadáduvvat álmuktjáhkanime, gánná sjiehtadusoase, sáme organisasjavná, sáme ásadusá, ja sáme viesáda tjáhkani dagástalájt hástalusájt ja tjoavddusájt. Sæmme báttá birri buorre guláskuddamprosessa tjadáduvvat sihkarastájt jut sáme akterra ja viesáda máhtti vájkkudit politihkalasj mærrádusájt. Digtála ja rubbmelasj æjvvalimbájke birriji hiebaduvvat vaj gájk sáme máhtti oassálasstet demokratiijalasj prosessaj.

Suohkana ja fylkkasuohkana gánná la edna oasse sáme viesádijds birriji árvustallat ásadimev politihkalasj rádes gánná la sáme ávdástibme mij máhttá liehket rádevadde politihkalasj mærrádusájda. Dá ráde birri oadjot mandáhtav ja ressursájt ávdástittjat sáme berustimájt. Viiddábut birri suohkana ja fylkkasuohkana ásadit økonomiijalasj doarjjaárdnigájt ásadibmáj ja doajmmadoarjjaj bájkálasj sáme siebrijda ja akterajda. Dát arvusmahtájt ávdđánimev sáme bájkesebrudagájn.

Mierkkidus 2

Mierkkidus la ávdeduvvam Barggijbelludagás Arild Pettersen Inga baktu. Komiteja ájrresa Barggijbelludagás Per Mathis Oskal ja Anne-Inger Eira Lilleng doarjjoba.

Komiteja ájrresa Barggijbelludagás mielas li aktisasjbarggosjiehtadusá Sámedikke ja stáda- ja fylkkasuohkanij gaskan ájnas nævvo nannitjit gielav, kultuvrav ja dievnastusáv sáme álmugin. Árvustallam vuoset jut la dárbo tjielggasap ávdásvástádusjuohkem, buorep ulme ja ienep systemmáhtalasj tjuovvolibme sjiehtadusájs. Dá ájrrasj mielas hæhttu Sámedigge liehket ienep aktijva oattotjot sjiehtadusájt sebratjit sjiehtadusáj árvustallamis ja ávdđánahttemis.

Dá ájrrasa mierkki jut sámedikkeráde ævtot jut “Sámedigge vuorddá jut implementeringasska suohkanijn ja fylkkasuohkanij dieveduuvvá”. Dá ájrrasa sihti dættodit jut Sámedikken la aj ávdásvásstádus dievddet dáv gaskav, ja vuorddá jut Sámedigge vuorot dav. Dáj ájrrasij mielas birri Sámedigge árvustallat gáktu sámedikke vájkkudimnævoadno vájkkudi jut aktisasjbargosjiehtadusá dieveduuvvi.

Sámedigge tjalmos jut guovlotjáhkanime sjaddi vaddet ájnas máhtudagáv hásstalusáj birra iesjguhtik guovlon. Dá ájrrasij mielas birri diehto dakkir tjáhkanimijs aneduuvvat aktijvalattjat vuojnnusij buktet dárbojt suohkanijda ja fylkkasuohkanijda aj guovdásj oajválattjaj hárráj, navti vaj dárbulasj dájma máhtti mannat tjadá stáhta dásen.

Dá ájrrasa vuosedi átsádallamijda Trøndelága fylkkasuohkanis, gánná ásadibme sáme rádes la vájkkudam jut la ienep struktuvrra ja tjanástuvvam dágástallam sámij ássij birra. Birri árvustaláduvvat jut muodugasj árdniga máhtti liehket ávkálattja ietjá fylkkasuohkanijda ja suohkanijda, ja Sámedigge birri aktijvalattjat hasodit dákkir aktisasjbarggoorgánaj ásadibmáj gánná la guoskavasj.

Sámedigge la tjuottjodam jut sij sihti nannit bargov aktisasjbarggosjiehtadusáj, ja dá ájrrasij vuorddámusá le jut dat tjuovvoluvvá ábbálattjat ja systemmáhtalattjat. Dáj ájrrasij vuorddámus la jut hásstalusá ja dájma ma li tjuovgaduvvam Duohtavuoda- ja sábadimkommisjávna rappártan sjaddi luondulasj tiemá aktisasjbargosjiehtadusáj boahtteájgij.

Ævtodus

Ævtodus 1

Ævtodus la ávdeduvvam Nordkalottfolketis Toril Bakken Kåvena baktu. Komitiejáájrrasa Nordkalottfolketis (NORD) Knut Einar Kristiansen ja Øyvind Lindbäck, doarjjoba ævtodusáv.

Rádeárvvalusá sadjáj:

Sámedigge la árvustallam aktisasjbargosjiehtadusájt stáda- ja fylkkasuohkanij, ja árvustallam vuoset jut la stuorra ærádusá ásadimen, struktuvran ja ulmijn iesjguhtik suorgijn. Sámedigge sihtá jut sjiehtadusá boahtteájge galggi liehket sæmmi struktuvrajn, juska sisadno ærádusá máhtti liehket.

Sámedigge hábbmit boahhte sjiehtadusájt tjuovvusasj vuodon:

Prinsihpa:

- Sámedigge ja sjiehtadusoasse sjiehtadusáv ásadi vuolgasadjén la aktisasj dádjadus diles ja hásstalusájs ma galggi tjoavdeduvvat.
- Sámedigge ja sjiehtadusoasse sjiehtadusáv ásadi vuolgasadjén la aktisasj dádjadus ulmmejáksáma hárráj.
- Sjiehtadusoase vuorodi ressursajt, sihke økonomijja ja almasjressursa hárráj, ulmij állidittjat sjiehtadusáv.
- Juska oasse ulmmejáksámis máhtá liehket rahtjalis ja ilá jáhtulasj, vuordeduuvvá jut aj ulmmejáksám la konkrehta ja dáhkki guoradallat.

Dáj prinsihpaj vuodon, sjaddá Sámedigge identifiserit ájnas tiemájt sjiehtadussaj.

Dá tiemá li Sámedikke vuorodimsuorgij sisbielen, ja tjuovvo dan diehti nuppát sjiehtadusvuogádagáv rappártan «*Evaluering av Samarbeidsavtaler - Sluttrapport*» (*Visjona 2024*), gánná vuolgasadje la Sámedikke vuorodime.

- Giella- ja kultuvrdádjadus
- Sámegielaj ja kultuvra vuojnnusijbuktem
- Bajássjaddam ja jasska skávllá- ja iellembirrasav
- Varresvuohta ja hukso
- Luonndolahkavuoha ja luonndoiellemkultuvrra
- Æládusávdáhttem
- Infrastruktuvra
- Ietjá elementa ma vuojnnui ájnasa dán suorgen.

Sámedigge ja sjiehtadusoasse hættuui aktan gávnadit gánná sjiehtadusoase organisasjávna iesjguhtik suorgge sjiehtadusán buoremusát tjuovvoluvvá.

Juohkka sjiehtadus galggá adnet gasskarájen árvustallamav, gánná ulmmejáksám árvustaláduuvvá ja jus la dárbo hiebaduvvá

buoredibmáj.

Sjiehtadusá láhpan ja jus galggá joarkeduvvat, sjiehtadus árvustaláduvvá ja hiebaduvvá.

Komitieja árvvalus

Komitiejan ællim ienep mierkkidusá jali ævtodusá ja árvvali Sámedikkev mierredittjat tjuovvusattjat: Sámedigge doarjju ierit ietján Sámedikkeráde árvvalusáv

Sámedikki dievasčoahkkin - 011/25

Doarjja mierkkidussaj

Ávjuvári jáhttesámijlissto ájrrasijn Berit Marie P. E. Eira doarjju mierkkidusáv 1.

Ássje álgaduváj 13.02.25 kl. 16:19.

Jienastibme

39 ájrrasijis lidjin 35 sajenis. Jienastibme tjadáduváj tjuovvusattjat:

- Ævtodus 1 hilgoduváj 26 jiena 9 jienaj vuossti
- Plána- ja ruhtadimjuohkusa árvvalus mierreduváj 26 jienajn ja 9 vuosstejienaj.

Bievddagirjelasádusá

Ittij ávdeduvá bievddagirjelasádusá ássjáj.

Sáhkavuoro ja moalgedime ássjáj

	Sáhkavuoro	Moalgedieme
1	Maksim Guttormsen, áššejodiheaddji	
2	Toril Bakken Kåven	
3	Kristin Sara	
	Toril Bakken Kåven, čoahkkinortnegii	
4	Beaska Niillas	
5	Ann-Elise Finbog	
6	Jon Isak Lyngman Gælok	
7	Hege Merete Somby	
8	Arild Pettersen Inga	
9	Berit Marie P. E. Eira	
10	Eirik Losnegaard Mevik	
11	Silje Karine Muotka	
12	Maksim Guttormsen, áššejodiheaddji	

DC - mearrádus:

Sámedigge la mierkkim dav mij boahá ávdđán árvustallamin aktisasjbarggosjiehtadusájs stáda- ja fylkkasuohkanij. Sjiehtadus áđástuhttemin vuojná Sámedigge dav ájnnasin tjalmosit árvustallam ævtodusájt rievddadusájda mij guosská ulmmejáksám, avtak tjuovvolibme, strukturerim ja tjanástibme sjiehtadusinstituhtas goappásj sjiehtadusásijda. Gá áđá sjiehtadusá galggi sjiehtaduvvat sihtá Sámedigge árrat guládallat dáj tjoahkkáj birra sihkarastátjit ábbálasj ja gasskasasj dádjadusáv aktisasjbarggosjiehtadusás.

Sámedigge vuojná jut máhtá liehket ávkálasj jut ávdásvásstádusjuohkem konkretiseriduvvá tjielggasabbo goappásj sjiehtadusásijda.

Sámedigge vuojnná jut mihttomiere máhtti liehket tjielggasabbo ja konkretiseriduvvat. Sjaddá ávkálasj jus Sámedigge aktan sjehtadusásijn árvustallá ja ávddánahtta udnásj vájkkudimnævojt mij vas máhtta sadjá áttjudit ulmijt ja ájggomusájt aktisasjbarggosjehtadusájn. Sjaddá ájnas jut aktisasjbarggosjehtadusá máhtti liehket buorre ræjddo tjuovvolittjat duohtavuoda- ja sábadimkommisjávna rappártáv. Sámedikke giehtadallam ássjen SP 37/24 Guovlloj tjuovvolibme duohtavuoda- ja sábadimkommisjávna rappártás dættot guovllo tjáhkanieme ma aj sjaddi buktet árvulasj máhtudagáv guovloj hástalusájn birra ja sjaddá liehket vuodo sjehtadusbargguj.

Sámedigge registreri jut rappártta oajvvat jut láhkamierredum dahkamusá máhtti oadtjot binnep sajev, ja jut sierraduvvá dan ja ávddánahttemdahkamusájn gaskan. Duohtavuoda- ja sábadimkommisjávna rappártta la vuosedam stuor doajmmaj biedjam gaskav nannimin sáme gielav ja kultuvrav. Sámedigge vuorddá jut doajmmaj biedjam gasska suohkanijn ja fylkkasuohkanijn någáduvvá.

Sámedigge vuoset mañemus rievddamijda sámelága giellanjuolgadusájn, gánná la sjaddam ienep suohkankategorijja mij bærrájgæhttjá gielladille ærádusájt. Váj ienep sáme galggi ietjaska gielalasj riektájt nannit gánná árru, de vuorddá Sámedigge jut ienep suohkana sjaddi oassen sámegiellaháldadusguovlos.

Sámedigge vuojnná dárbov sissjálasj hiebadimijda nannitjit bargov aktisasjbarggosjehtadusájn ja sihtá sihkarasstet ienep ábbálasj ja systemalasj tjuovvolimev bargos.

Sámedigge vuojnná jut máhtta liehket ávkálasj jut gájk sjehtadusá adni sæmme gielav avtan ja sæmme dokumentan. Dát buktá sáme gielajt vuojnnusij.

Sámedigge doarjjo ierit ietján Sámedikkeráde árvvalusáv.

Ássje láhpadváj 13.02.25 kl. 16.57.